

In deze reeks blikken schrijvers vooruit op het grootste aller mysteries: de dood. Zien ze hun eigen sterfscène al voor zich? Vertrekken ze met de pen in de vuist?

DEZE WEEK: NINO HARATISCHWILI

De Georgische schrijfster (35) werd wereldwijd bekend met 'Het achtste leven (voor Briika)'. Dit najaar verschijnt 'De kat en de generaal', de vertaling van haar roman van 2018. Ze woont in Hamburg en werkt ook voor het theater.

HET EINDE

Mannen die niet meer terugkerden uit de oorlog, slachtoffers van roofmoord, heroineverslaafden die bezweken – als jong meisje hoorde ik gemakkelijk twee keer per week over mensen uit mijn omgeving die het leven hadden gelaten. Het waren de jaren 90 in Georgië, de post-perestrojka-periode waarin we burgeroorlogen en enorme economische problemen te verteren kregen. Vooral de mannen reageerden daar nogal machteloos op en verloren zich in drugs, alcohol of criminaliteit. Een leraar van mij werd op straat gedood voor iets absurd kleins, zijn portefeuille of pakje sigaretten, geloof ik.'

'De grootste tragedie gebeurde toen ik twaalf was en mijn vader werd vermoord. Het is een te ingewikkeld en pijnlijk verhaal om in detail uit de doeken te doen – ik kan alleen maar zeggen dat mijn familie niet voorbereid was op zo'n catastrofe en niet wist hoe ermee om te gaan. Niemand praatte er openlijk over. Misschien vond ik dat nog het moeilijkste van al.'

'Sindsdien denk ik: hoe verschrikkelijk en bijna ondenkbaar een verlies ook is, het is altijd beter om het onder ogen te zien. Daarom zie ik wel iets in de Georgische rouwtradities, die nogal theatraal en geritualiseerd zijn. In de verwesterde hoofdstad Tbilisi is het misschien iets minder gangbaar geworden, maar in een traditionele setting wordt een gestorvene nog altijd thuis opgebaard in een open kist. Drie dagen lang gaat iedereen langs om te condoleren. De vrouwen mogen heel luid huilen. De mannen moeten zich sterk houden, maar op de begrafenis mogen ook zij wat emotioneler zijn.'

'Als tiener moest ik naar tientallen van die begrafenis. Ze zijn voor Georgiërs nu eenmaal bijna belangrijker dan huwelijken. Ik baalde van die sociale druk en ook het religieuze aspect stond me tegen, maar ik besef nu dat het niet slecht was dat ze ons met het verlies confronteerden. Ik vind het nogal stom dat er hier in het Westen – ik woon intussen zestien jaar in Duitsland – vaak zo'n taboe van wordt gemaakt. Uiteindelijk is het een wezenlijk deel van ons leven.'

'Soms ben ik zelfs dankbaar om mijn vroege heftige confrontaties met de dood omdat ik daardoor een pantser kweekte. In vergelijking met mijn Duitse vrienden moet er al heel veel gebeuren om mij aan het wankelen te brengen. Ik voel me geïnspireerd door al die krachtige Georgische vrouwen die zelfs in crisistijden blijven vechten voor hun kinderen en voor zichzelf. In de zomer van 2008 zag ik het

© JeRoen Murré

nog eens. Ik bezocht mijn familie in mijn thuisland; het was heet, we dronken wijn en plots brak er oorlog met Rusland uit. Ik wist niet of ik nog terug naar Duitsland kon, ik heb me nog nooit zo machteloos gevoeld. Tegelijk hebben we in die dagen zoveel gelachen. Als je beseft hoe fragiel het leven is en hoe je dat elk moment kunt verliezen, komt er een intense wil opzetten, een wil om te leven en om te genieten. Vandaag, in mijn dagelijkse sleur, vergeet ik dat gevoel weleens, maar anders dan mijn Duitse vrienden moet ik geen tien jaar in psychotherapie.'

'Ik zeg niet dat onze Georgische aanpak beter is. Soms zou ik wel wat gevoeliger en zachter willen zijn en meer tijd nemen om mezelf met het verleden te confronteren. Maar eigenlijk doe ik dat wel, als ik schrijf. Dat werkt voor mij zeker niet als klassieke therapie, maar aan mijn schrijftafel mag ik gaan zitten om bepaalde zaken te onderzoeken als was ik in een laboratorium. De meeste mensen krijgen daar in hun dagelijkse bestaan de kans niet toe. Ik wel, en dat beschouw ik als een privilege.'

'Dat ik bij het schrijven altijd voor grote thema's kies, is terug te voeren op mijn vroege confrontatie

met de dood. Niet alleen het verlies van mijn vader, maar de hele gewelddadige tijd waarin ik opgroeide had een enorme impact op mij. Het verklaart waarom ik helemaal niet graag schrijf over dagelijkse kleinigheden. Die lijken bijna te banaal in het licht van wat ik meemaakte. Al wil ik dat ook nuanceren. In mijn jeugd zag ik extremen in mensen bovenkomen, maar ook de goede extremen. Ik heb mensen elkaar nooit zo zien helpen als in die dagen. Die nuance ga ik zeker in het verhaal steken de dag dat ik het vertel aan mijn twee kinderen.'

'Ik ga ze ook zeggen dat pakweg de eerste acht jaar van mijn kindertijd best zorgeloos waren. We gingen op vakantie naar prachtige plekken in de bergen of naar zee. Het lijkt me wel iets om op een dag uitgestrooid te worden in die zuiderse Zwarte Zee. Zodra ik in de buurt kom, overvalt de zilte geur me en bekruipt me het verlangen in het water te springen en me weer gewichtloos te voelen. Op een kalme, zonnige dag is de Zwarte Zee voor mij als een moeder die haar warme armen opent en mijn zorgen voorgoed wegwast.'

Opgetekend door Katrien Steyaert

'Dat ik bij het schrijven altijd voor grote thema's kies, is terug te voeren op mijn vroege confrontatie met de dood. Als jong meisje hoorde ik gemakkelijk twee keer per week over mensen uit mijn omgeving die het leven hadden gelaten'